

BOEKEN**Zorgwet door roze bril**

K. Putters, E.J.Th. van Hout en T. Cardoso Ribeiro, *De zorg van het lokaal bestuur. Consequenties van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning*, Assen: Van Gorcum, 2007. ISBN 978 90 232 4305 2, €24,90.

De invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) op 1 januari van dit jaar kan de lezer van *Binnenlands Bestuur* niet zijn ontgaan. Dit blad heeft veel aandacht besteed aan de werking van de nieuwe wet op het gebied van zorg en welzijn en de directe gevolgen voor de burgers, met name thuiszorg-cliënten die nu op de gemeente zijn aangewezen, en voor de thuiszorginstellingen, die worstelen met de ontstane concurrentie. Ook heeft men kunnen lezen over meer structurele veranderingen op lokaal niveau, bijvoorbeeld in de manier waarop gemeenten hun inwoners bij de vorming van het Wmo-beleid betrekken. Het is duidelijk dat de komende jaren gevolgen van de Wmo op allerlei manieren voelbaar zullen zijn in het lokaal bestuur. *De zorg van het lokaal bestuur. Consequenties van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning* besteedt vooral aandacht aan de gevolgen voor het bestuurlijk netwerk rondom zorg en welzijn op lokaal niveau. De auteurs, allen bestuurskundigen, zijn geïnteresseerd in de manier waarop de verschillende partijen op lokaal niveau de komst van de Wmo hebben aangegrepen om de veranderende behoeften aan zorg en dienstverlening het hoofd te bieden. Naast de gemeenten betreft het dan vooral maatschappelijke organisaties zoals zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en woningcorporaties, en commerciële partijen, zoals verzekeraars, banken en private bemiddelingsbureaus. Voor elk van deze partijen biedt de Wmo een kans om nieuwe markten te betreden en nieuwe rollen te kiezen. De auteurs constateren dat er in gemeenten op heel verschillende manieren wordt gewerkt in het kader van de Wmo. Zij signaleren een drietal hoofdtrends. In sommige gemeenten wil de lokale overheid de touwtjes in handen houden en leiding aan de veranderingsprocessen geven. In de onderzochte cases behorend bij deze verstatelijkingstrend leidde deze opstelling tot enigszins gespannen verhoudingen met de andere partijen - in het bijzonder de maatschappelijke instellingen - die zich buitenspel gezet voelden. Opvallend is wel dat de onderzoekers vaststellen dat er in de betreffende gemeenten veel van de grond is gekomen, wat niet lijkt te stroken met de heersende opvatting dat de overheid tot steeds minder in staat is.

Januari 2005. Voorafgaand aan de invoering van de Wmo, togen honderden gehandicapten en hun begeleiders naar Den Haag. Zij vreesden dat de nieuwe wet bezuinigingen op de zorg tot gevolg zou hebben

Een tweede trend, aangeduid met de term *vermaatschappelijking*, komt erop neer dat maatschappelijke partijen op lokaal niveau de dienstverlening en de regie naar zich toe trekken. In Almere bijvoorbeeld, richtten de drie belangrijkste woningcorporaties, de Zorggroep Almere en de lokale welzijnsorganisatie samen een stichting op, die gezamenlijke producten en diensten ging ontwikkelen, vooral gericht op de ouderen in Almere die geacht worden langer thuis te blijven wonen. De onderlinge samenwerking verliep echter moeizaam, net als de relatie met de gemeente, en binnen enkele jaren ging het veelbelovende initiatief ten onder. Inmiddels heeft de gemeente de regie overgenomen. Onduidelijk blijft of en in hoeverre de gang van zaken in Almere kenmerkend is voor deze trend; de auteurs scheppen geen duidelijkheid op dit punt. De afgelopen tijd hebben critici gewaarschuwd voor de *teggengestelde mechanismen die in de Wmo zijn ingebouwd*: aan de ene kant het stimuleren van (keten)samenwerking op de markt van zorg en dienstverlening, om burgers op die manier beter te kunnen bedienen. Aan de andere kant de sterke sturing op concurrentie tussen diezelfde aanbieders, om op die manier de prijzen laag te houden. Kijkend naar Almere lijkt deze waarschuwing niet overbodig. Een derde mogelijkheid is dat commerciële partijen het voortouw nemen. In dit vermarktingsscenario zien we zorginstellingen, particulieren en commerciële financiers die in het Wmo-gat springen. In de onderzochte casus nemen de partijen samen het initiatief om de leefbaarheid in een kleine kern te behouden en te vergroten, door een bemiddelingsdienst steeds

verder uit te bouwen, met nieuwe producten en diensten voor de inwoners. De onderzoekers noemen het een hybride constructie, maar het verschil met het tweede ontwikkelingsperspectief is slechts graduëel: er zijn commerciële partijen bijgekomen, maar de vraag is of je corporaties en grote, regionaal opererende zorggroepen daar niet eveneens toe kunt rekenen. Vermaatschappelijking en vermarkting liggen in elkaar verlengde, zou je kunnen zeggen. Het boekje geeft een goed beeld van de manier waarop er in bestuurlijke en maatschappelijke kringen wordt gekeken naar de kansen die de Wmo biedt. In zekere zin legt het tevens bloot hoe beperkt die blik is. De onderzoekers betuigen veel enthousiasme voor de nieuw gevormde netwerken, de nieuwe en dynamische markt en de grote variatie in dienstverleningspraktijken die is ontstaan. Ze constateren dat de complexe context van lokale zorg en dienstverlening vraagt om het goed managen van netwerken en processen, en komen met enigszins clichématige aanbevelingen over de noodzaak van visie en leiderschap, het werken aan draagvlak en vertrouwen en het investeren in een adequaat procesmanagement. Veel van de consequenties van de Wmo, bijvoorbeeld voor mantelzorg en vrijwilligerswerk, voor de lokale politiek, voor de diverse doelgroepen en het functioneren van de lokale gemeenschap, blijven echter buiten beschouwing. In die zin dekt de titel van het boekje niet helemaal de lading. ☉

KLAARTJE PETERS

Klaartje Peters is bestuurskundige en politicoloog.